

SMS > Η εμπειρία του από τη φοιτητική ζωή στην Πάτρα, «έκανε αργότερα τον ερχομό μου στο εξωτερικό πιο εύκολο, έχοντας ήδη μια ιδέα πώς είναι να ζει κανένας μόνος, πώς να κάνει φίλους, πώς να φτιάχνει, κατά κάποιο τρόπο, μια νέα ζωή» λέει ο Π. Καρνέζης.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΡΝΕΖΗΣ

«Αν έγραφα πρώτα στα Ελληνικά, πιστεύω ότι θα έγραφα αλλιώς»

Συνέντευξη στην **ΚΡΙΣΤΥ ΚΟΥΝΙΝΙΑΤΗ**

“
Οσο περνούν τα χρόνια, ο κόσμος εδώ μου φαίνεται όλο και πιο ευγενικός, πιο αισιόδοξος παρά την οικονομική κρίση, πιο υπομονετικός από όσο τον θυμόμουν όταν πρωτοέφυγα πριν από είκοσι οκτώ χρόνια -ή ίσως για αυτή την εντύπωσή μου να φταίει η νοσταλγία”

Η πρώτη του εμφάνιση στη διεθνή πεζογραφία το 2002, χαιρέτισκε με διθυράμβους, κι όλοι έκαναν λόγο για τον Έλληνα συγγραφέα-φαινόμενο. Στην πορεία των χρόνων, η έκδοση κάθε του βιβλίου συνοδευόταν από θερμές κριτικές που τον κατέταξαν μεταξύ των σημαντικών μυθιστοριογράφων της γενιάς του. Το νέο του μυθιστόρημα «Είμαστε πλασμένοι από κόμα» (εκδ. Πατάκη), το οποίο, όπως πάντα, έγραψε πρώτα στα Αγγλικά και μετέφρασε, έπειτα, στη μητρική του γλώσσα, είναι πραγματικό «κέντημα». Ο Πάνος Καρνέζης, ο οποίος μάλιστα, σπούδασε στο Πολυτεχνείο της Πάτρας στα τέλη του '80, πέντε χρόνια που θυμάται με πολλή αγάπη, ξαναγεί την «Πικ» στο συγγραφικό του εργαστήρι.

■ Στο νέο σας βιβλίο, ξεκινάτε από το μεταναστευτικό για να διεισδύσετε σταδιακά στην ανθρώπινη ψυχή. Ποιο το έναυσμα;
Ακόμα και οι πιο κοινότοπες ιστορίες στις εφημερίδες και στην τηλεόραση, πόσω μάλλον το μεταναστευτικό, έχουν μια ανθρώπινη διάσταση που η δημοσιογραφία δεν είναι εύκολο να δει σε βάθος -δεν υπάρχει αρκετός χώρος στη σελίδα ή τηλεοπτικός χρόνος. Αυτός είναι ο ρόλος της λογοτεχνίας και η πρόκληση για τον συγγραφέα, όπως την αντιλαμβάνομαι εγώ, είναι να φτιάξει ήρωες συχνά πολύ διαφορετικούς από τον εαυτό του -στη συμπεριφορά, στον χαρακτήρα, στις πεποιθήσεις- που η μυθοπλασία κάνει κατα-

νοπούς αν όχι οικείους στον αναγνώστη.

■ Ο ήρωάς σας, γιατρός Μοκντάντ, αφαιρεί μια ζωή και σώζει μιαν άλλη όταν αναποδογυρίζει το κατάφορτο με μετανάστες σκάφος. Δεύτερη καταπάτηση του όρκου του, μετά την επιλογή του να φύγει από την εμπόλεμη χώρα του. Καταλήγει «παγιδευμένος σε ένα απομονωμένο νησί όπου ήταν το ίδιο ξένος με τα ζώα του τσίρκου». Τι προκλήσεις αντιμετωπίσατε πλάθοντας αυτόν τον χαρακτήρα;
Ξεκίνησα από άρθρα στα περιοδικά και στις εφημερίδες, ντοκιμαντέρ, όπως και βιβλία γραμμένα από πρόσφυγες.

Δεν έχω βιώσει βέβαια ποτέ προσωπικά κάτι τόσο ακραίο όπως η προσφυγική εμπειρία, αλλά ως απλός μετανάστης και εγώ βρήκα κάποια κοινά σημεία αναφοράς με τον χαρακτήρα του γιατρού -κάποιου που έχει κάνει σπουδές, που εγκαταλείπει την πατρίδα του ως ενήλικας, που αφήνει πίσω του οικογένεια κ.λπ. Τα συναισθήματα που μου δημιούργησε ο δικός μου ερχομός σε μια ξένη χώρα, αν τα πολλαπλασιάσει κανένας πολλές φορές, μου έδωσαν μια κάποια ιδέα του τι μπορεί να βιώνει κάποιος που βρίσκεται στην τρομαχτική θέση ενός πρόσφυγα. Δεν αρκεί αυτό φυσικά, έπρεπε επίσης να βασιστώ στη φαντασία μου και ελπίζω το βιβλίο να διαβαστεί

ως ένας μύθος εμπνευσμένος από τα πρόσφατα γεγονότα και όχι ως μια σαφής ρεαλιστική απεικόνιση. Αυτός είναι και ο λόγος που δεν αναφέρω ούτε την Ελλάδα ως τόπο που διαδραματίζεται η αφήγηση, ούτε κάποια χώρα ως προέλευση των προσφύγων.

■ Η ζωή που έσωσε, ο μικρός Τζαμίλ, τον αγαπά παράφορα, καιτοι για τον ίδιο είναι άχθος. Θα μπορούσε να είναι η φορτωμένη ενochές συνείδησή του σε μικρογραφία;

Ναι, πράγματι, το παιδί που προσκολλάται πάνω στον γιατρό με αισθήματα ευγνωμοσύνης, θαυμασμού και αυξανόμενης αγάπης, που καταντά σχεδόν παθολογική, είναι ταυτόχρονα και η μνήμη των τραγικών γεγονότων που ο ενήλικας ήρωας θέλει να ξεπεράσει μα του είναι αδύνατο.

■ Απάγκιό τους ένα κρεοκοπημένο τσίρκο, με ιδιοκτίτες χτυπημένους, επίσης, από μια τραγωδία, παρείσακτοι κι αυτοί. Ενδιαφέρον συνδυασμός. Θα μας πείτε;

Η εικόνα του τσίρκου μου φέρνει στον νου έναν κόσμο εκτός της συμβατικής κοινωνίας, δίχως ρίζες, σε αδιάκοπη κίνηση, με ανθρώπους χωρίς δική τους γη και σπίτι. Είναι ένας τρόπος ζωής που έχει κάποια κοινά με την προσφυγική εμπειρία. Ακόμα και τα ζώα του τσίρκου, στερημένα από το φυσικό τους περιβάλλον, αναγκασμένα να ζουν σε ένα τελειώς ανοίκιο τό-

πο, συχνά μέσα σε κλουβιά, φαντάζομαι και αυτά σαν μια ακραία μορφή προσφυγιάς.

■ Κεντρικό ρόλο κρατά κι ένας ελέφαντας, η Σάντι, -έτερη εκτοπισμένη-, η οποία δρα, όπως και ο ιαγούάρος στους «Φυγάδες» σας, καταλυτικά. Τι σας γοητεύει στην εμπλοκή ζώων στις ιστορίες σας;

Τα ζώα είναι συχνά συναρπαστικοί χαρακτήρες σε βιβλία λόγω της αδυναμίας μας να καταλάβουμε πραγματικά τη φύση τους, τη σκέψη τους, τα κινήματά τους, τα συναισθήματά τους -αν πραγματικά έχουν, ποιος ξέρει; Έτσι έχουμε την τάση να ερμηνεύουμε τη συμπεριφορά τους με ανθρώπινα κριτήρια, δεν μπορούμε να αντισταθούμε στον ανθρωπομορφισμό, βλέπουμε μίσος, πονηριά, καλοσύνη στις πράξεις τους και ξαφνιαζόμαστε ως αναγνώστες όταν δεν αντιδρούν όπως περιμένουμε.

■ Η ήπα, στην ιστορία σας, απεγκλωβίζει. Πιστεύετε στις λυτρωτικές δυνατότητές της;

Ναι, νομίζω πως συχνά ζούμε με τον φόβο μιας εποικημένης καταστροφής, μιας ήπιας που κρέμεται ως Δαμόκλειος Σπάθη πάνω απ' το κεφάλι μας και μας προκαλεί μεγάλη ψυχολογική φθορά, ώστε αν ποτέ συμβεί κάτι -που δεν είναι απόλυτα τραγικό φυσικά-, νιώθουμε μια παράδοξη ανακούφιση, απελευθερωμαστέ τουλάχιστον από αυτόν τον συγκεκριμένο φόβο.

Ελληνες-Αγγλοι στην πανδημία

Από το πρώτο σας βιβλίο «Μικρές Ατιμίες» (2002) κι έκτοτε, γράφετε στα Αγγλικά, μεταφράζοντας έπειτα στα Ελληνικά. Τόσα χρόνια μετά, τι έχετε διαπιστώσει ως προς τη σχέση σας με την κάθε γλώσσα;

Συνειδητοποίησα πως η κάθε γλώσσα επιβάλλει πάνω-κάτω το δικό της ύφος στην αφήγηση, τη δική της οπτική γωνία, τον δικό της τρόπο να πεις μια συγκεκριμένη ιστορία. Αν έγραφα καταρχήν στα Ελληνικά, πιστεύω ότι θα έγραφα άλλες ιστορίες ή, αν έγραφα και πάλι τις ίδιες, θα τις αφηγούμουν με άλλο τρόπο, γιατί η οικειότητά μου με την ελληνική γλώσσα και την κουλτούρα μας θα με κατεύθυνε ίσως σε μια πιο συναισθηματική προσέγγιση. Αυτό δεν θα ήταν απαραίτητα καλύτερο, πιστεύω στην αξία του ψυχρού βλέμματος του συγγραφέα, αποστασιοποιημένο, αντικειμενικό.

Πώς βιώσατε την καραντίνα ως κάτοικος Λονδίνου και τι σκέψεις κάνετε για τα όσα έπονται;

Μιας και εργάζομαι από το σπίτι, η καραντίνα λίγο άλλαξε την καθημερινότητά μου, αλλά και πάλι μου έλειψε η συχνή επαφή με φίλους. Ως συγγραφέας, βρήκα ενδιαφέροντα τον τρόπο που αντέδρασαν στα γεγονότα γνωστοί και φίλοι, που συχνά δεν είχα προβλέψει. Κάποιοι αντέδρασαν με μεγάλο στρες, άλλοι αδι-

αφόρπσαν για τα μέτρα, άλλοι απομονώθηκαν με μεγάλο φόβο, άλλοι πίστεψαν τις διάφορες θεωρίες συνωμοσίας.

Σχετικά με το μέλλον, κάποια στιγμή θα βρεθεί το εμβόλιο και τα πράγματα θα επιστρέψουν εκεί που ήταν, με κάποιες αλλαγές στον τρόπο που εργαζόμαστε (από απόσταση, μέσω διαδικτύου κ.λπ.), αλλά δεν πιστεύω ότι η όλη ιστορία θα έχει κάποια βαθιά, οριστική επίδραση στη συμπεριφορά των περισσότερων μας.

Καλοκαιρινές διακοπές στην Ελλάδα. Πώς κρίνατε τη συμπεριφορά του κόσμου απέναντι στην πανδημία, συγκριτικά και με ό,τι ισχύει στην Αγγλία;

Ήταν αναπόφευκτο τα μέτρα να κουράσουν τον κόσμο και λόγω καλοκαιριού να χαλαρώσουμε από λίγο ως πολύ στην Ελλάδα, αλλά το ίδιο περίπου συνέβη και στην Αγγλία. Εκεί άργησε να αρχίσει η καραντίνα, στη συνέχεια όμως ο κόσμος πήρσε τα μέτρα με πειθαρχία ως ένα σημείο, ώσπου αυτά χαλάρωσαν

ξανά και αμέσως κάποιες δημοφιλείς παραλίες ξεχείλισαν από κόσμο μέχρι που η αστυνομία τις έκλεισε. Τελικά, νομίζω πως το κλίμα ενός τόπου σε μεγάλο βαθμό καθορίζει και την ανθρώπινη συμπεριφορά.

Οι εντυπώσεις σας, χρόνο με τον χρόνο, από τη χώρα;

Οσο περνούν τα χρόνια, ο κόσμος εδώ μου φαίνεται όλο και πιο ευγενικός, πιο αισιόδοξος παρά την οικονομική κρίση, πιο υπομονετικός από όσο τον θυμόμουν όταν πρωτοέφυγα πριν από είκοσι οκτώ χρόνια -ή ίσως για αυτή την εντύπωσή μου να φταίει η νοσταλγία.

